

ГОДИШЕН АНАЛИЗ НА ЗАКОНОДАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Документът е разработен по проект на Български дарителски форум с финансовата подкрепа на Фондация „Америка за България“.

Изявленията и мненията, изразени тук, принадлежат единствено на БДФ и не отразяват непременно вижданията на Фондация „Америка за България“ или нейните партньори.

Общ контекст на значими събития през годината

2023 година беше изпълнена със значими събития за България, като годината като цяло се характеризира със задълбочаваща се вътрешнополитическа криза на фона на военни конфликти в света. Ето някои от основните моменти:

- Стабилизиране след пандемията: България успя да се възстанови от здравната и социална криза, породена от COVID-19.
- Влияние на войната в Украйна: Войната между Русия и Украйна продължи да оказва негативно въздействие върху страната, въпреки подкрепата от Европейския съюз.
- Конфликт между Хамас и Израел: През октомври започна нов военен конфликт между Хамас и Израел, който допълнително усложни международната обстановка.
- Политически събития: България проведе избори за правителство и местна власт, което беше важно за политическата стабилност на страната.
- Втори служебен кабинет на Гълъб Донев: Назначен на 3 февруари 2023 г. от президента Румен Радев.
- Санкции по глобалния закон „Магнитски“: Включени са имената на бившия финансов министър Владислав Горанов, бившия министър на енергетиката Румен Овчаров, председателя на движение „Русофили“ Николай Малинов, бившия главен изпълнителен директор на АЕЦ "Козлодуй" Иван Генев и бившия главен изпълнителен директор на АЕЦ "Козлодуй" Александър Христов Николов. През юни 2021 г. излезе първият списък санкции по закона „Магнитски“, в който влязоха бизнесменът и лидер от партия ДПС Делян Пеевски, хазартният бос Васил Божков и Илко Желязков – зам.-председател на Бюрото за контрол на специалните разузнавателни средства.
- Ротационен кабинет „Денков-Габриел“: Създаден на 6 юни 2023 г., с ротационни премиери Николай Денков и Мария Габриел.
- Местни избори в София: Васил Терзиев спечели изборите за кмет на София на 29 октомври 2023 г.
- Протести: Миньори, енергетици и земеделци организираха протести срещу различни правителствени решения.
- Недоволство на футболни фенове: Протести срещу ръководството на Българския футболен съюз доведоха до оставката на Борислав Михайлов.
- Премахване на паметника на Съветската армия: Това предизвика протести и физически сблъсъци.
- Шенген и еврото: България най-накрая стана член на Шенгенското пространство на 31 март 2024 г., като премахна вътрешните въздушни и морски гранични проверки. Въпреки това, приемането на еврото беше отложено за началото на 2026 г. поради необходимостта от допълнителна подготовка.

Тези събития показват колко динамична и предизвикателна беше годината за България.

Общ политически контекст в страната

- Разпускане на 48-то Народно събрание: На 3 февруари 2023 г. беше разпуснато 48-то Народно събрание, което доведе до извънредни парламентарни избори.
- Извънредни парламентарни избори: На 2 април 2023 г. се проведеха избори за 49-то Народно събрание. В парламента влязоха шест партии: ГЕРБ-СДС, „Продължаваме промяната - Демократична България“, „Възраждане“, „Движение за права и свободи“, „БСП за България“ и „Има такъв народ“.
- Промени в Изборния кодекс: Въведено беше смесено гласуване с хартия и машина, ръчно броене на машинните бюлетини и видеонаблюдение след края на изборния ден. Държавата закупи близо 12 000 устройства за гласуване.
- Ротационно правителство: За първи път в историята на България беше създадено ротационно правителство. Кабинетът „Денков-Габриел“ беше сформиран с ротация на премиерския пост между акад. Николай Денков и Мария Габриел на всеки девет месеца.
- Правосъдна реформа: Една от приоритетните цели на правителството беше извършването на правосъдна реформа чрез промени в Конституцията, свързани със съдебната власт.

Законотворческа активност в Народното събрание

- **През 2023 година 306 законопроекта са внесени в Народното събрание.**
- За периода на мандата на 48-ото Народно събрание (до 2 февруари 2023 г.) са разработени и внесени 47 проекта на документи. От тях:
 - 27 законопроекта по инициатива на отделни народни представители и/или парламентарно представени групи
 - 14 законопроекта са внесени от Министерски съвет
 - 6 обединени законопроекта, изготвени по реда на ПОДНС, на основата на приетите на първо гласуване

Сред разработените и внесени законопроекта няма такива, които пряко да се отнасят до работата на дарителските организации и/или развитието на гражданските организации.

- В мандата на 49-ото Народно събрание през годината са разработени и внесени 259 проекта на документи. От тях:

- 133 законопроекта по инициатива на отделни народни представители и/или парламентарно представени групи
- 113 законопроекта са внесени от Министерски съвет
- 13 обединени законопроекта, изготвени по реда на ПОДНС, на основата на приетите на първо гласуване

Сред приетите законопроекта [Закон за изменение и допълнение на Закона за защита от домашното насилие](#), който бе приет през юли месец 2023 г.

В рамките на широк консултативен процес бяха изразени становища на редица граждански организации, които работят срещу домашното насилие.

Законопроекти през 2023 г. с по-пряко отношение към работата на дарителките организации и/или индивидуалните дарители (физически лица):

- [Закон за изменение и допълнение на закона за закрила и развитие на културата](#)

Сред първите становища по законопроекта се адресира фактът, че разработеният проект на ЗИД не изпълнява целите на Дейност 1.1. „Законодателна промяна в правната рамка на Национален фонд „Култура“ по проект 42 на Националния план за възстановяване и устойчивост, не обхваща очакванията за провеждане на реформа за ефективна деконцентрация на правомощията на министъра на културата. След обсъждане на текстовете за промяна законопроекта е приет. В него се регулира дейността на Национален фонд „Култура“ и съгласно който:

Националният фонд "Култура" е юридическо лице на бюджетна издръжка към министъра на културата със седалище в гр. София.

Министърът на културата осъществява общ контрол върху дейността на фонда и приема стратегически насоки за дейността му.

Дейността, структурата, функциите, организацията на работа и числеността на фонда се определят с устройствен правилник, приет от Министерския съвет по предложение на министъра на културата.

При изпълнение на дейността си фондът се ръководи от следните принципи:

1. обективност и безпристрастност;
2. публичност и прозрачност;
3. на добро финансово управление;
4. служебно начало;
5. истинност.

Фондът подпомага провеждането на националната политика в областта на културата, като набира, управлява и предоставя средства, насочени към:

1. създаване на културни ценности и осъществяване на културни инициативи;

2. насърчаване на достъпа до културни ценности;
3. разпространение на българската култура и популяризиране на културното наследство в страната и чужбина;
4. създаване на условия за професионално развитие на българските творци;
5. повишаване капацитета на културните организации за създаване, реализиране и финансиране на културни проекти и инициативи;
6. стимулиране на международното сътрудничество, обмен на знания и опит в областта на културата;
7. опазване и социализиране на културното наследство.

Фондът може да предоставя целево съфинансиране на проекти, одобрени по програми на Европейския съюз за културния, творческия и аудиовизуалния сектори, както и да осъществява дейности, свързани с популяризирането на тези програми.

Фондът осъществява своята дейност въз основа на програми, чрез които на конкурсен принцип се финансират проекти на културни организации и индивидуални творци.

Фондът работи в координация с другите институции, финансиращи мерки за развитие на културата.

■ Законопроект за регистрация на чуждестранните агенти

Законопроектът е разработен и внесен от група народни представители на ПП „Възраждане“. Проектът на закона цели да уреди обществените отношения, свързани с информирането на обществеността чрез средствата за масова информация и публичността при финансирането на физически и/или юридически субекти, развиващи дейност на територията на Република България, пряко или косвено получаващи материално подпомагане от чужбина, в това число и от чужди правителства или от чуждестранни предприятия, чуждестранни физически лица, чуждестранни търговски дружества, чуждестранни фондации, организации с нестопанска цел, чуждестранни граждански дружества и други обединения на лица, както и регистрацията на такива местни лица, получаващи материално подпомагане от чужбина.

Целта на закона е осъществяване на държавен контрол и регулация на прозрачността и публичността спрямо източниците на финансиране.

Законопроектът е гледан само на първа сесия в НС.

По предложението законопроект има изготвено и изпратено до НС становище на Съвета за развитие на гражданското общество (СРГО).

Според него:

- 1) Предложени в законопроекта текстове противоречат на основни принципи на правото, на правото на Европейския съюз – на свободата на сдружаване,

гарантирана в чл. 12 от Хартата на основните права на Европейския съюз, и на свободното движение на капитали.

- 2) Законопроектът засяга неограничен кръг – физически и юридически лица, които според „широките дефиниции“ попадат в обхвата му. Регистрацията като чуждестранен агент се свързва с редица забрани за упражняване на социални, образователни, здравни, културни, търговски и политически дейности в разрез с международно признати и конституционно гарантирани права.
- 3) Правилата, описани в проектозакона, биха засегнали всяко дарение, което биха получили не само граждански организации за подкрепа на техните каузи, но и всеки български гражданин, получил финансов превод от чужбина.
- 4) Съветът за развитие на гражданското общество (СРГО) отбелязва в свое становище, че внесенят проектозакон е ретрограден, дискриминационен и силно притеснителен. С него се прави опит заради партийни интереси да бъдат ограничени утвърдени в условията на демокрацията ценности и достижения на гражданското общество.
- 5) СРГО призовава всички парламентарни групи да отхвърлят този проект на закон.